

Judikát NS 21 Cdo 2343/2015

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 11/07/2016
Spisová značka: 21 Cdo 2343/2015
ECLI: ECLI:CZ:NS:2016:21.CDO.2343.2015.1
Typ rozhodnutí: ROZSUDEK
Heslo: Náhrada mzdy
Odstupné
Překážky v práci
Mzda (a jiné obdobné příjmy)
Výpověď z pracovního poměru
Pracovněprávní vztahy
Přípustnost dovolání
Dotčené předpisy: § 52 písm. c) předpisu č. 262/2006Sb.
§ 358 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 351 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 353 odst. 1 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 354 předpisu č. 262/2006Sb.
§ 243c odst. 3 věta první o. s. ř.

Kategorie rozhodnutí:C

21 Cdo 2343/2015

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Ljubomíra Drápala a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D. v právní věci žalobce Ing. R. H., zastoupeného JUDr. Ivanou Kohoutovou Valentovou, advokátkou, se sídlem v Praze 2, Fryčova č. 5/2500, proti žalované ThyssenKrupp Ferrosta, spol. s r. o., se sídlem v Praze 10, U Továren č. 999/31, IČO 490 97 016, zastoupené Mgr. Miroslavem Švendou, advokátem, se sídlem v Praze 1, Na Příkopě č. 859/22, o 485.435,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 8 pod sp. zn. 28 C 243/2012, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. listopadu 2014 č.j. 23 Co 401/2014-143, takto:

I. Rozsudek městského soudu se mění takto:

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 28. listopadu 2013 č. j. 28 C 243/2012-110 se ve věci samé potvrzuje.

Ve výroku o náhradě nákladů řízení se rozsudek obvodního soudu mění tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 79.083,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Ivany Kohoutové Valentové, advokátky se sídlem v Praze 2, Fryčova č. 5/2500.

II. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení 54.813,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Ivany Kohoutové Valentové, advokátky se sídlem v Praze 2, Fryčova č. 5/2500.

III. Žalovaná je povinna zaplatit žalobci na náhradě nákladů dovolacího řízení 64.813,- Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Ivany Kohoutové Valentové, advokátky se sídlem v Praze 2, Fryčova č. 5/2500.

Odůvodnění:

Žalobce se domáhal, aby mu žalovaná zaplatila 485.436,- Kč s úrokem z prodlení 7,5% ročně od 26.9.2012 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že u

žalované pracoval jako obchodní ředitel, a že na základě rozhodnutí ze dne 25.6.2012 došlo ke zrušení jeho pracovního místa a stal se tak ve smyslu ustanovení § 52 písm. c) zák. práce nadbytečným. Vzhledem k tomu mu náleželo jednak odstupné ve výši trojnásobku průměrného měsíčního výdělku, a po dobu výpovědní doby také náhrada mzdy za měsíc července a srpen 2012 z důvodu překážek v práci na straně zaměstnavatele ve výši průměrného měsíčního výdělku. Protože pracovní poměr skončil ke dni 31.8.2012, bylo rozhodným obdobím pro výpočet průměrného výdělku druhé kalendářní čtvrtletí roku 2012. Žalovaná však nezahrnula do základu pro výpočet průměrného výdělku v rozhodném období od 1.4.2012 do 30.6.2012 také poměrnou část odměny zúčtované žalobci ve čtvrtém kalendářním čtvrtletí roku 2011. Vzhledem k tomu pak byla výsledná náhrada mzdy ve výši průměrného výdělku za měsíce červenec a srpen 2012 a za odstupné ve výši tří průměrných měsíčních výdělků nižší o 485.435,- Kč.

Obvodní soud pro Prahu 8 rozsudkem ze dne 28.11.2013 č.j. 28 C 243/2012-110 žalobě vyhověl a žalované uložil, aby zaplatila žalobci na náhradě nákladů řízení 100.935,- Kč „k rukám právního zástupce“. Vycházel z toho, že základem pro výpočet průměrného výdělku byla mzda, která byla žalobci zúčtována v rozhodném období druhého čtvrtletí 2012. Roční odměna byla vyplacena za hospodářský rok, tj. za období od 1.10.2010 do 30.9.2011. Při přepočtu této roční odměny ve výši 1.035.000,- Kč v návaznosti na odpracované dny připadala na druhé kalendářní čtvrtletí částka 233.426,- Kč. Vzhledem k tomu průměrný měsíční výdělek činil 245.001,- Kč, a jako odstupné správně měla být žalobci zaplacená částka 735.003,- Kč, a jako náhrada mzdy za měsíc červenec 2012 pak správně příslušela částka 247.931,- Kč, za měsíc srpen 2012 potom částka 259.201,- Kč.

K odvolání žalované Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 19.11.2014 č. j. 23 Co 401/2014-143 změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že žalobu zamítl a žalobci uložil, aby zaplatil žalované 100.938,- Kč na náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů k rukám advokáta Mgr. Miroslava Švendy. Vytkl soudu prvního stupně, že pominul okolnost, že mimořádná odměna zúčtovaná žalobci v říjnu 2011 za účetní období říjen 2010 až září 2011 nebyla žalobci zúčtována v rozhodném druhém kalendářním čtvrtletí 2012, ale již v říjnu 2011. Rovněž tak pominul, že tato odměna byla žalobci vyplacena za práci konanou ve fiskálním roce 2010/2011 (10/2010 - 9/2011), a že se tedy nejednalo ani částečně o finanční plnění zaměstnavatele v přímé souvislosti s výkonem práce zaměstnance v rozhodném druhém kalendářním čtvrtletí 2012. „Vzhledem k tomu, že případná mimořádná odměna za fiskální rok 10/2011 – 9/2012 by byla splatná až v říjnu 2012, jednalo se o nenárokovou složku mzdy podléhající budoucímu rozhodnutí zaměstnavatele. Nelze ani dovodit (a ani to nebylo tvrzeno), že by žalobce měl pravděpodobně nárok na poměrnou část této blíže nespecifikované odměny“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Přisvědčil odvolacímu soudu, že ve druhém kalendářním čtvrtletí 2012 nebyla žalobci zúčtována žádná mimořádná odměna, nicméně je nezbytné podle jeho názoru posoudit, zda toto období nebylo ovlivněno zúčtováním složky mzdy poskytnuté v jiném rozhodném období, avšak za období delší než je kalendářní čtvrtletí. Podle názoru žalobce odměna zúčtovaná ve výplatě v měsíci říjnu 2011 měla být ve smyslu ustanovení § 358 zúčtována tak, že první její část měla být zúčtována ve čtvrtém čtvrtletí roku 2011, druhá čtvrtina potom v prvním čtvrtletí roku 2012, třetí čtvrtina ve druhém čtvrtletí roku 2012 a čtvrtá čtvrtina ve třetím čtvrtletí roku 2012, a to vše v rozsahu odpracované doby žalobce v jednotlivých čtvrtletích tohoto období. Není totiž možné, aby jakékoliv mimořádné finanční plnění poskytnuté zaměstnavatelem bylo zaúčtováno do období předcházejících uspokojení nároku. Odměnu je možné zahrnout do hrubé mzdy při zjišťování průměrného výdělku v dalších obdobích, nikoli však zpětně. Kdyby bylo postupováno podle výkladu odvolacího soudu, tak by takové zpětné zahrnutí odměny do hrubé mzdy do období, za které byla poskytnuta, ovlivnilo výši průměrného výdělku, a tím i mzdové nároky zaměstnance vůči zaměstnavateli, které však již byly vyplaceny, a vzniklo by tak bezdůvodné obohacení na straně zaměstnavatele. Vzhledem k tomu žalobce setrval na názoru, že do hrubé mzdy pro zjištění průměrného výdělku v rozhodném období od 1.4.2012 do 30.6.2012 je nezbytné zahrnout i roční odměny zaúčtované žalobci ve čtvrtém kalendářním čtvrtletí roku 2011. Navrhl, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že rozsudek soudu prvního stupně bude potvrzen.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 občanského soudního řádu a že věci je třeba i v současné době - vzhledem k tomu, že řízení v obou projednávaných věcech bylo zahájeno v době před 1.1.2014 - posoudit (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb.) podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

Z hlediska skutkového stavu bylo v posuzované věci zjištěno, že v souvislosti s rozvázáním pracovního poměru výpovědí dané žalobci dopisem ze dne 26.6.2012 podle ustanovení § 52 písm. c) zák. práce žalovaná vyplatila žalobci náhradu mzdy z důvodu překážky v práci za měsíce červenec a srpen 2012 a odstupné ve výši trojnásobku průměrného výdělku; do základu pro výpočet průměrného výdělku zjišťovaného z druhého kalendářního čtvrtletí roku 2012 ale nezahrnula poměrnou část odměny za hospodářský rok 10/2010 – 9/2011, která byla zúčtována v říjnu 2011.

Za tohoto skutkového stavu závisí napadený rozsudek odvolacího soudu mimo jiné na vyřešení otázky hmotného práva, zda lze do základu pro výpočet průměrného výdělku zahrnout též poměrnou část mimořádné odměny poskytnuté za delší období, která však byla zúčtována k výplatě v období předcházejícím rozhodnému období. Vzhledem k tomu, že tato otázka dosud nebyla v rozhodovací činnosti odvolacího soudu řešena, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání žalovaného je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud ČR dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Má-li být v základních pracovněprávních vztazích uvedených v § 3 použit průměrný výdělek, musí se postupovat při jeho zjištění jen podle hlavy XVIII

zákoníku práce (§ 351 zák. práce). Průměrný výdělek zjistí zaměstnavatel z hrubé mzdy nebo platu zúčtované zaměstnanci k výplatě v rozhodném období a z odpracované doby v rozhodném období (§ 353 odst. 1 zák. práce). Není-li v zákoníku práce stanoveno jinak, je rozhodným obdobím předchozí kalendářní čtvrtletí (§ 354 odst. 1 zák. práce). Zásada, že pro účely zjištění průměrného výdělku je třeba zahrnout do základu pro výpočet průměrného výdělku veškerou mzdu nebo plat zúčtované zaměstnanci v rozhodném období, však neplatí bezvýjimečně, neboť v případě, jestliže je v určitém kalendářním čtvrtletí zúčtována k výplatě mzda nebo plat poskytovaná nikoliv jen za dané kalendářní čtvrtletí ale za období delší, docházelo by rigidním uplatňováním uvedené zásady ke zkrácení průměrných příjmů zaměstnance. Proto ustanovení § 358 zák. práce stanoví, že, jestliže je zaměstnanci v rozhodném období zúčtována k výplatě mzda nebo plat nebo jejich část, která je poskytována za delší období, než je kalendářní čtvrtletí, určí se pro účely zjištění průměrného výdělku její poměrná část připadající na kalendářní čtvrtletí; zbývající část (části) této mzdy nebo platu se zahrne do hrubé mzdy nebo platu při zjištění průměrného výdělku v dalším období (dalších obdobích). Počet dalších období se určí podle celkové doby, za kterou se mzda nebo plat poskytuje. Do hrubé mzdy nebo platu se pro účely zjištění průměrného výdělku zahrne v rozhodném období poměrná část mzdy nebo platu podle věty první odpovídající odpracované době.

Uvedené znamená, že v případě, jestliže by kupříkladu bylo zapotřebí zjišťovat průměrný výdělek žalobce ze mzdy zúčtované ve čtvrtém kalendářním čtvrtletí roku 2011, bylo by vyloučeno zahrnout do základu pro výpočet průměrného výdělku celou odměnu, která mu byla v tomto rozhodném období zúčtována, neboť – jak ustanovení § 358 zák. práce v části první věty před středníkem uvádí – byla poskytnuta za delší období, než je kalendářní čtvrtletí. To ale současně znamená, že - jak se v ustanovení § 358 dále uvádí - zbývající část (části) této mzdy nebo platu se zahrne do hrubé mzdy nebo platu při zjištění průměrného výdělku v dalším období (dalších obdobích); není přitom významné, že tato „zbývající část“ už nebyla (nemohla být) v tomto dalším období formálně zúčtována. Ve prospěch opačného názoru nelze důvodně namítat, že tato část mzdy byla vyplacena „za práci konanou ve fiskálním roce 2010/2011“, neboť zákon v těchto případech nepřiznává právní relevanci tomu, za které časové období byla tato složka mzdy (plat) přiznána. Nepřípadný je též poukaz na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10.5.2004 sp. zn. 21 Cdo 2671/2003, neboť není sporu o tom, že odměna zúčtovaná v říjnu 2011 je peněžitým plněním poskytovaným zaměstnanci za práci, a nikoli dalším plněním poskytovaným zaměstnanci v souvislosti se zaměstnáním. Jestliže tedy v posuzovaném případě byla žalobci zúčtována a vyplacena mimořádná odměna za časové období jednoho roku v říjnu 2011, znamená to, že pro účely výpočtu průměrného výdělku je třeba její poměrnou část – jednu čtvrtinu – zahrnout do základu pro výpočet průměrného výdělku i v prvních třech kalendářních čtvrtletích roku 2012.

O náhradě nákladů dovolacího řízení bylo rozhodnuto podle ustanovení § 243c odst. 3 věty první, § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o.s.ř., neboť dovolání žalobce bylo vyhověno a žalovaná je proto povinna nahradit žalobci náklady potřebné k uplatnění práva.

Při rozhodování o výši náhrady nákladů řízení dovolací soud přihlédl k tomu, že výše odměny má být určena podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem (§ 151 odst. 2 část věty první před středníkem o.s.ř.), neboť nejde o přiznání náhrady nákladů řízení podle ustanovení § 147 nebo § 149 odst. 2 o.s.ř. a ani okolnosti případu v projednávané věci neodůvodňují, aby bylo postupováno podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (§ 151 odst. 2 část věty první za středníkem o.s.ř.). Vyhláška č. 484/2000 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), která upravovala sazby odměny advokáta stanovené paušálně pro řízení v jednom stupni, však byla nálezem Ústavního soudu ze dne 17. 4. 2013 č. 116/2013 Sb. dnem 7. 5. 2013 zrušena. Nejvyšší soud České republiky za této situace určil pro účely náhrady nákladů dovolacího řízení paušální sazbu odměny pro řízení v jednom stupni s přihlednutím k povaze a okolnostem projednávané věci a ke složitosti (obtížnosti) právní služby poskytnuté advokátem ve výši 45.000,- Kč. Kromě této paušální sazby odměny advokáta vznikly žalobci náklady spočívající v paušální částce náhrady výdajů ve výši 300,- Kč (srov. § 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb. ve znění pozdějších předpisů). Vzhledem k tomu, že zástupkyně žalobce, advokátka JUDr. Ivana Kohoutová Valentová, osvědčila, že je plátcem daně z přidané hodnoty, náleží k nákladům, které žalobci v každém stupni vznikly, rovněž náhrada za daň z přidané hodnoty ve výši 9.513,- Kč (§ 137 odst. 3, § 151 odst. 2 věta druhá o.s.ř.). Žalobci přísluší navíc za řízení před soudem prvního stupně 24.270,- Kč a za dovolací řízení 10.000,- Kč za zaplacené soudní poplatky.

Žalovaná je povinna náhradu nákladů řízení žalobci zaplatit k rukám advokátky, která žalobce v tomto řízení zastupovala (§ 149 odst. 1 o.s.ř.), do 3 dnů od právní moci rozsudku (§ 160 odst. 1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně 7. listopadu 2016

JUDr. Zdeněk Novotný

předseda senátu

www.nsoud.cz